

Szczawińscy z Brylewa

Każdy czas i każde miejsce mają swoich bohaterów. Tak było również w przypadku Brylewa, które w latach 1853-1874 pozostawało w rękach rodziny Szczawińskich. Ród ten był w XIX wieku bardzo mocno zaangażowany w działalność niepodległościową i społeczną.

Hipolit Szczawiński herbu Prawdzic urodził się 29.10.1812 roku w Kargowie. Jego rodzicami byli Władysław Szczawiński (dziedzic Ogiezyń) i baronówna Agnieszka von Angern. Oprócz Hipolita mieli oni jeszcze pięciu innych synów: Atanazego, Wojciecha, Szczepana i Klemensa (zmarłych w wieku dziecięcym) oraz Rajmunda. Hipolit Szczawiński nauki początkowe pobierał w domu, a następnie w gimnazjum leszczyńskim, gdzie za pilność i wyniki w nauce był kilkakrotnie nagradzany przez księcia generała Antoniego Sulikowskiego. Gdy dolała do niego wiadomość o wybuchu powstania listopadowego, porzucił szkołę i wyjechał do Warszawy, gdzie zaciągnął się do Legii Nadwiślańskiej. Brał czynny udział w bitwach pod Grochowem, Ostrołką oraz w obronie Warszawy. W powstaniu dosłużył się stopnia podporucznika. Po jego upadku powrócił w rodzinne strony, ukończył przerwaną naukę w gimnazjum i podjął studia uniwersyteckie we Wrocławiu.

Za udział w powstaniu listopadowym władze pruskie ukarały go trzyletnią służbą wojskową, którą odbywał w Moguncji. Rozpoczął ją jako zwykły żołnierz, jednak ze względu na swoje praktyczne umiejętności bardzo szybko awansował do stopnia podporucznika, zostając w końcu adiutantem dywizji. W wojsku jednak nie pozostał. Po odbyciu kary podał się do dymisji, która została przyjęta.

Hipolit Szczawiński był dwukrotnie żonaty. 27.09.1836 roku

jego pierwszą żoną została Apolonia Skarzyńska herbu Bończa z Żakowa, córka Franciszka i Antoniny z Krzyżanowskich herbu Świnka (jej siostra Marianna wyszła za mąż za brata Hipolita, Rajmunda). Młodzi Szczawińscy gospodarowali w Kłonówcu niedaleko Leszna, otrzymanym przez Apolonię od jej ojca Franciszka Skarzyńskiego. W 1852 roku majątek ten przeszedł jednak drogą rozliczeń rodzinnych w ręce Józefa Cioromskiego, dziedzica Wyciążkowa, Goniembic i Koronowa. Z Apolonią Skarzyńską, oprócz dwóch wcześniej zmarłych córek, miał Hipolit jeszcze syna Zdzisława oraz córkę Weronikę, wydaną za Konstantego Pagowskiego.

W 1854 roku Hipolit Szczawiński kolejny raz wstępuje w związek małżeński. Tym razem jego wybranką została Teofila Raszevska herbu Grzymala, córka Lamberta i Eugenii z Pomorskich herbu Habdank, z którą zamieszkał w Brylewie, kupionym w roku 1853 od Erazma Osinińskiego. Z Teofilią z Raszevskich miał Hipolit siedmiu dzieci: córkę Felicję oraz synów Jana, Bogumita, Stanisława, Władysława, Stefana i Wacława.

Przebywając w Brylewie poświęcił się Hipolit całkowicie rolnictwu, dzięki czemu w krótkim czasie majątek ten zasłynął w całym Wielkim Księstwie Poznańskim, szczególnie z założonej w 1856 roku zarodowej owczarni. Hipolit Szczawiński udzielał się również społecznie. To z jego inicjatywy (po

siedmiu latach uporczywych starań) odbyła się pierwsza w Wielkim Księstwie Poznańskim wystawa rolniczo-przemysłowa w Gostyniu. Przez trzy dni (2-4.10.1862) zwiedzający mogli oglądać ponad 250 koni, 300 sztuk rasowego bydła, trzodę chlewną, psy myśliwskie i podwórzowe. Prezentowało się tam również 35 owczarni. Prowadzono również rozmowy handlowe, a każdy zainteresowany rolnictwem i hodowlą mógł liczyć na radę fachowców. Wystawa udała się tak świetnie, że nawet rząd pruski uznał wielkie zasługi Szczawińskiego i zamierzał go odznaczyć orderem, którego ten jednak nie przyjął. W sześć lat później (10.02.1870 roku), za całokształt prac związanych z promowaniem nowoczesnego rolnictwa, otrzymał od galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego dyplom na członka honorowego tej organizacji. W 1871 roku objął funkcję radcy Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, którą piastował przez dwadzieścia lat.

Hipolit Szczawiński zawsze był zainteresowany sprawą narodową, której nie szczędził własnych sił i środków. W młodości czynny uczestnik powstania listopadowego. W roku 1846 działał w tajnych związkach niepodległościowych, za co wyrokiem sądu berlińskiego z dnia 2.12.1847 roku skazany został na 8 lat twierdzy, utratę szlachectwa i stopnia oficerskiego. Z więzienia wyszedł dzięki wybuchowi rewolucji w Berlinie w 1848 roku i znowu przystąpił do pracy niepodległościowej. W roku 1863 ponownie oskarżony o zbrodnię stanu (podejrzany o sprzyjanie powstaniu styczniowemu), przez dwa lata przesiedział w więzieniach na Winiarach, w Hausvogtei w Berlinie, a w końcu w Moabicie. Cały też czas nie szczędził również środków pieniężnych dla wspomagania rodaków na emigracji, z którymi utrzymywał ożywione kontakty.

W 1871 roku Hipolit Szczawiński odstąpił Brylewo swojemu najstarszemu synowi, Zdzisławowi, a sam kupił majątek Janowiec niedaleko Wągrowca. Krótko jednak potem niepowodzenia finansowe zmusiły go do przeniesienia się do

Herb rodu

Szczawińskich PRAWDZIC

Poznania, gdzie zmarł 15.09.1893 roku.

Kondukt żałobników odprowadzających na cmentarz świętego Marcina ciało zmarłego Hipolita Szczawińskiego prowadził ks. dr Lewicki, proboszcz tamtejszej parafii. W pogrzebie wziął również udział ksiądz Woliński, były proboszcz w Oporowie. Na trumnie obok innych spoczywały wieńce od towarzyszy broni z roku 1831 i żołnierzy z roku 1863.

Zdzisław Szczawiński (syn Hipolita) – dziedzic Brylewa, walczył w powstaniu styczniowym w roku 1863 w oddziale Kazimierza Mieleckiego, którego śmiertelnie rannego pod Olszowym Młynem (niedaleko Ślesina), z narażeniem własnego życia wyniósł z pola bitwy. Zasiadł po upadku powstania styczniowego Marię Ponikiewską herbu Trzaska, córkę Franciszka, dziedzica dóbr Chraplewa i Siabomierza i Tekli z Wolszlegierów herbu Jelita. Umarł w Brylewie 25 lutego 1874 roku.

Po śmierci Zdzisława Szczawińskiego Brylewo przeszło drogą zakupu w ręce brata jego żony, Stanisława Ponikiewskiego.

Na podstawie „Złotej księgi szlachty polskiej” oraz prasy z epoki.

ELŻBIETA I JERZY KOWNACCY

BISKUP Z OPOROWA

Wśród wielu grobów zachowanych do dziś na cmentarzu przykościelnym w Oporowie znajdują się dwa pomniki związane z rodziną Chelkowskich. Jeden z nich poświęcony jest księdzu Józefowi Chelkowskiemu herbu Wczele, który w latach 1793-1834 był proboszczem tej parafii.

Józef Chelkowski urodził się 3 listopada 1766 w Pokrzywnicy. Jego rodzicami byli Franciszek Chelkowski i Teodozja ze Starzyńskich. Początkowo nauki pobierał w domu rodzinnym, następnie we Wschowie. Od 1786 roku przebywał we Warszawie, gdzie uczył się w seminarium księży Misjonarzy. 18 września 1790 wyświęcony na kapłana (przez biskupa Malinowskiego). Po święceniach krótko pracował w Warszawie, a 4 lipca 1793 mianowany został proboszczem w Oporowie. W 1830 został kanonikiem katedry poznańskiej. 15 kwietnia 1833 konsekrowany został na biskupa, sufragana poznańskiego. Tego samego dnia został również tytularnym biskupem „Trikomerskim”.

Zmarł 30 października 1837 r. w Poznaniu i tam został pochowany.

REKLAMA - REKLAMA - REKLAMA

nauczycieli i rodziców z gminy zapraszamy na
WWW.EDUKONTAKT.PL
 konta nauczycielskie
 uruchomione do września działają
 gratis do końca roku